

Techniki Jądrowe w Diagnostyce i Terapii Medycznej

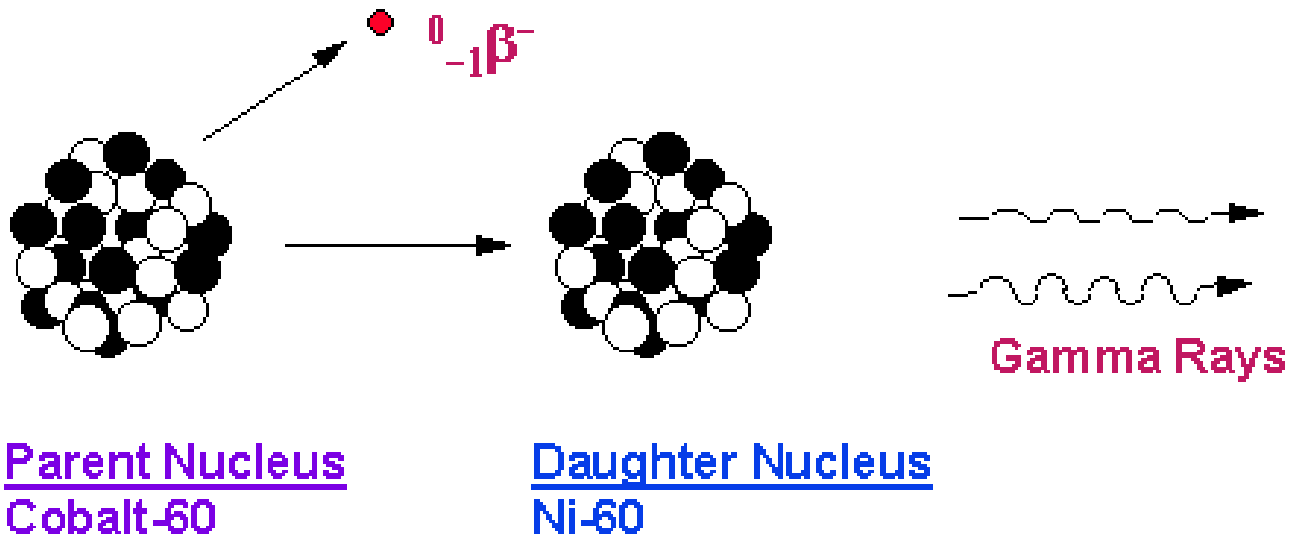
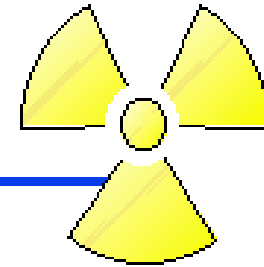
Wykład 2 - 8 marca 2022

Zygmunt Szefliński
Środowiskowe Laboratorium Ciężkich Jonów
szef@fuw.edu.pl
<http://www.fuw.edu.pl/~szef/>

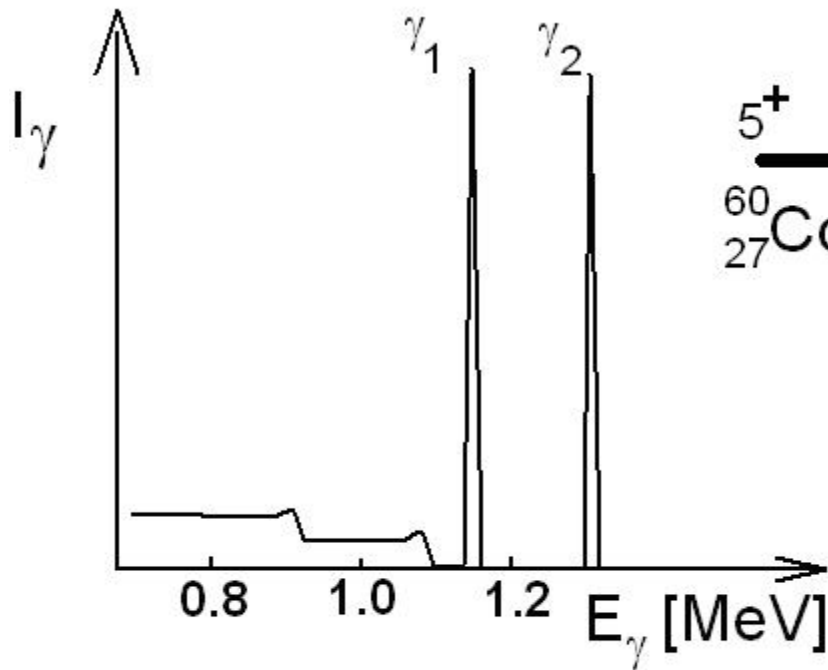
Rozpad γ

Gamma-Ray Radiation

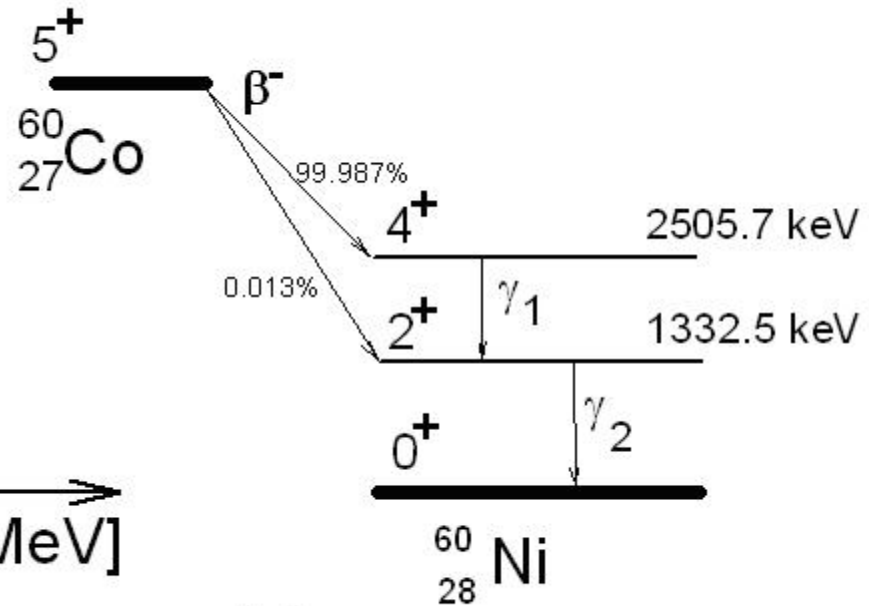

Przemiana γ

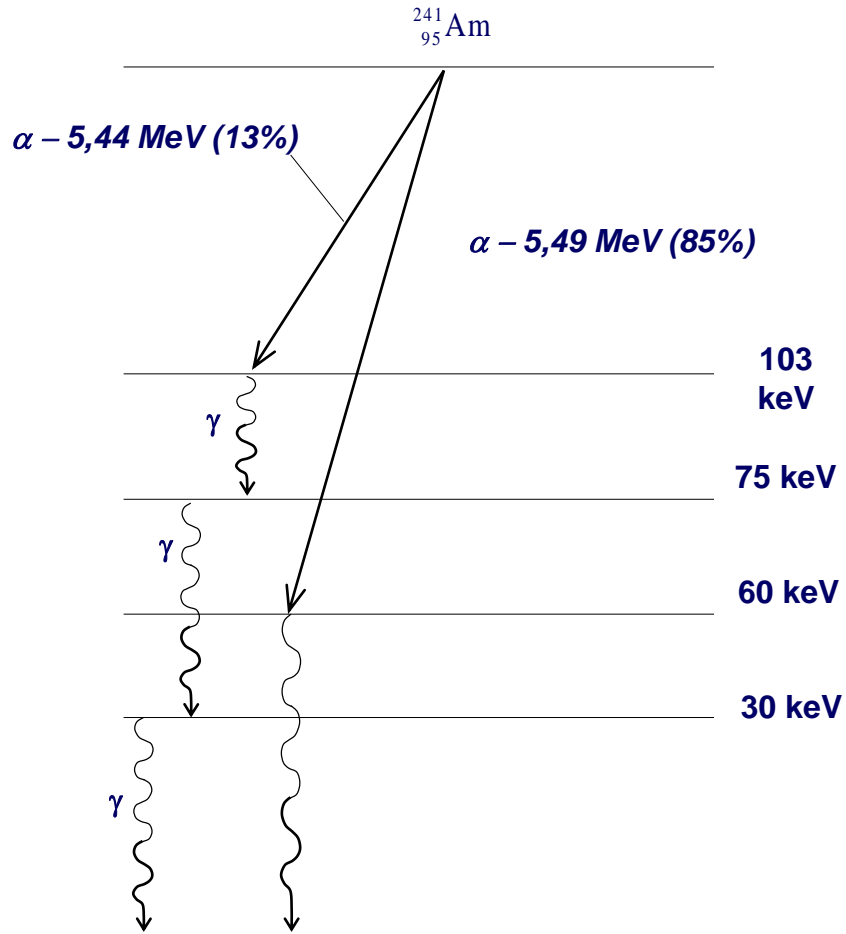
a)

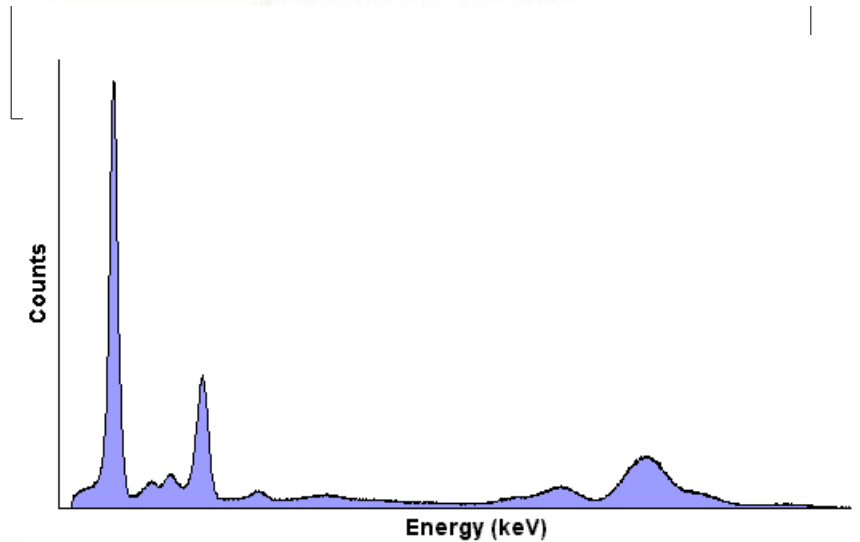
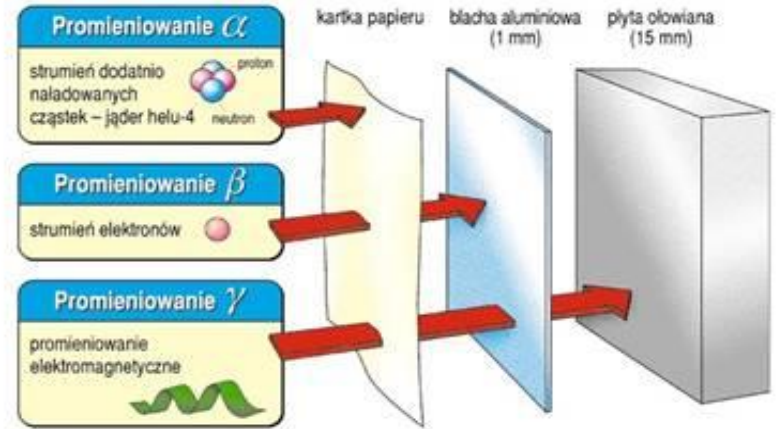
b)

Widmo promieniowania emitowanego w rozpadzie z nuklidu ^{60}Co , obserwowane w detektorze $\text{Ge}(\text{Li})$

PROMIENIOWANIE GAMMA (γ)

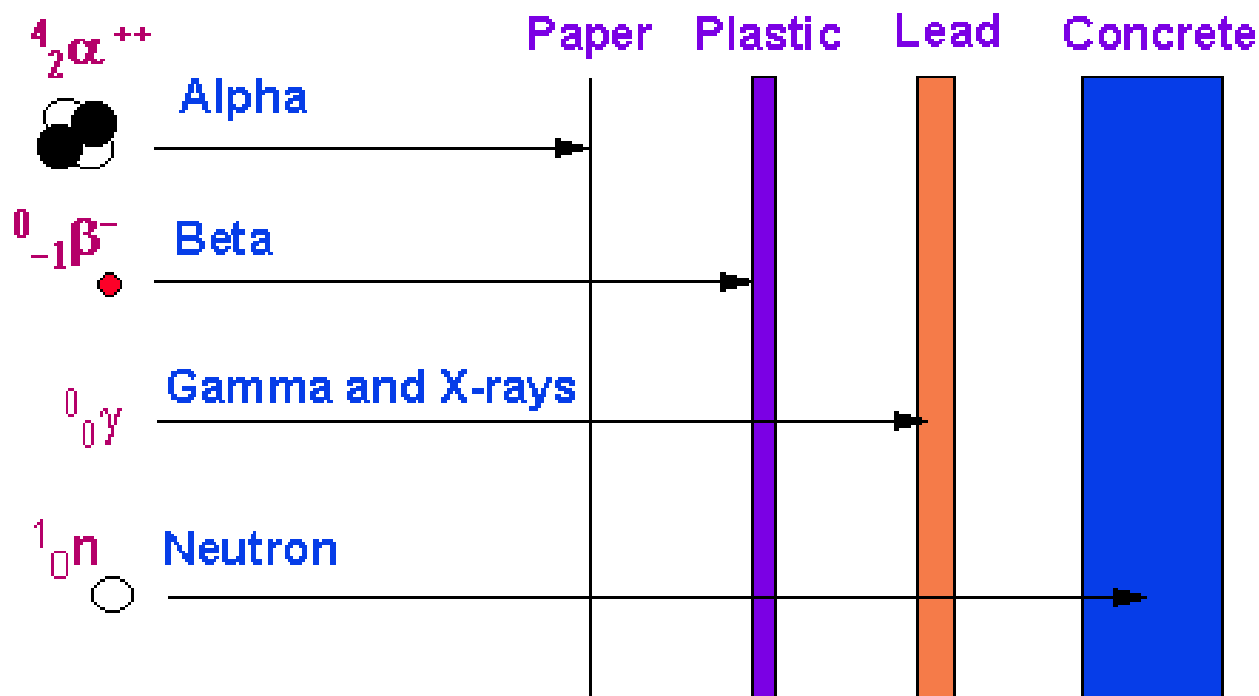
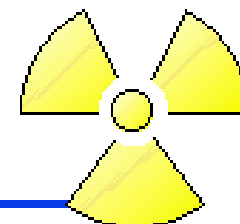

PRZENIKLIWOŚĆ PROMIENIOWANIA

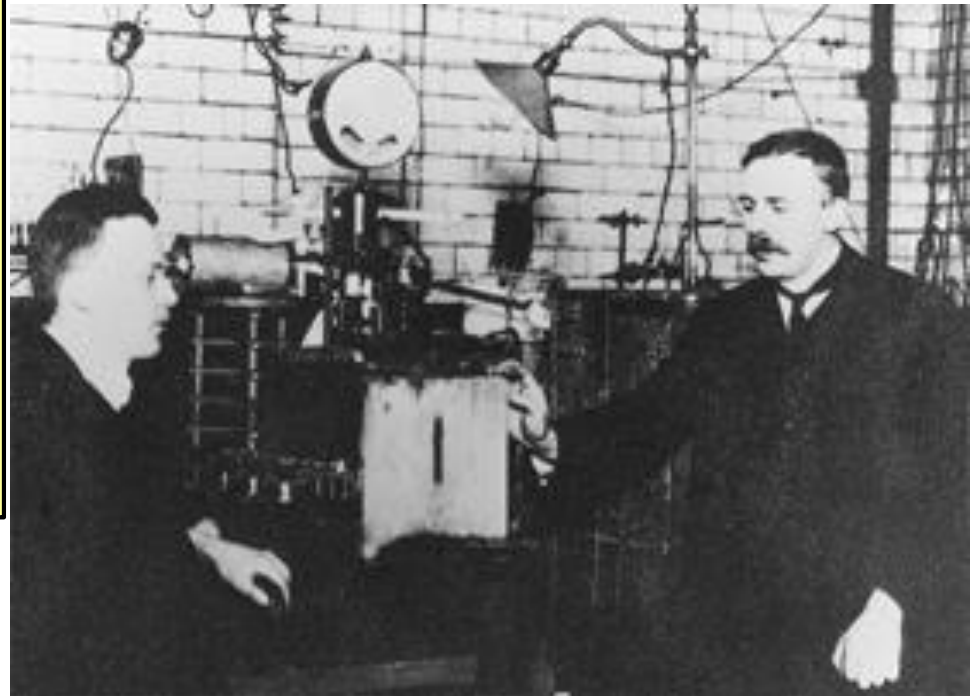
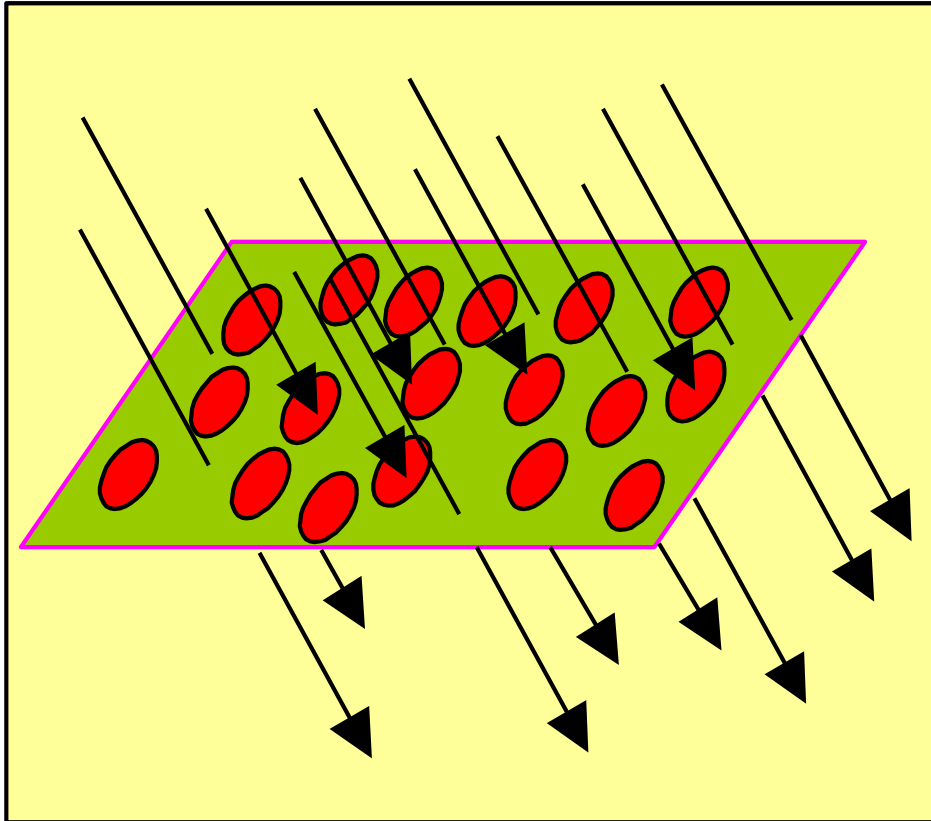

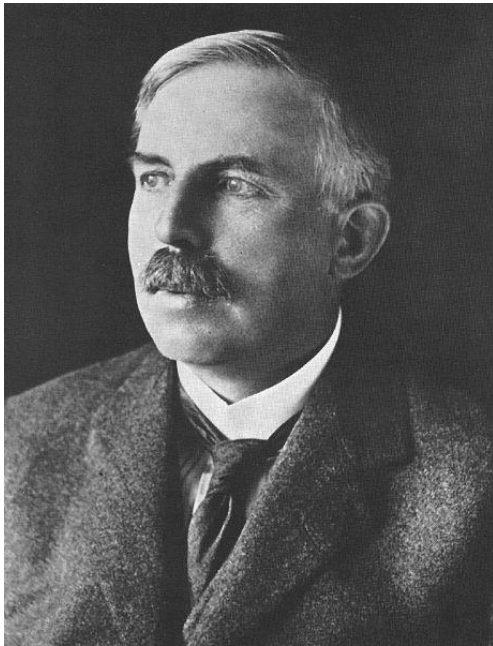
Własności promieniowania jądrowego

Penetrating Distances

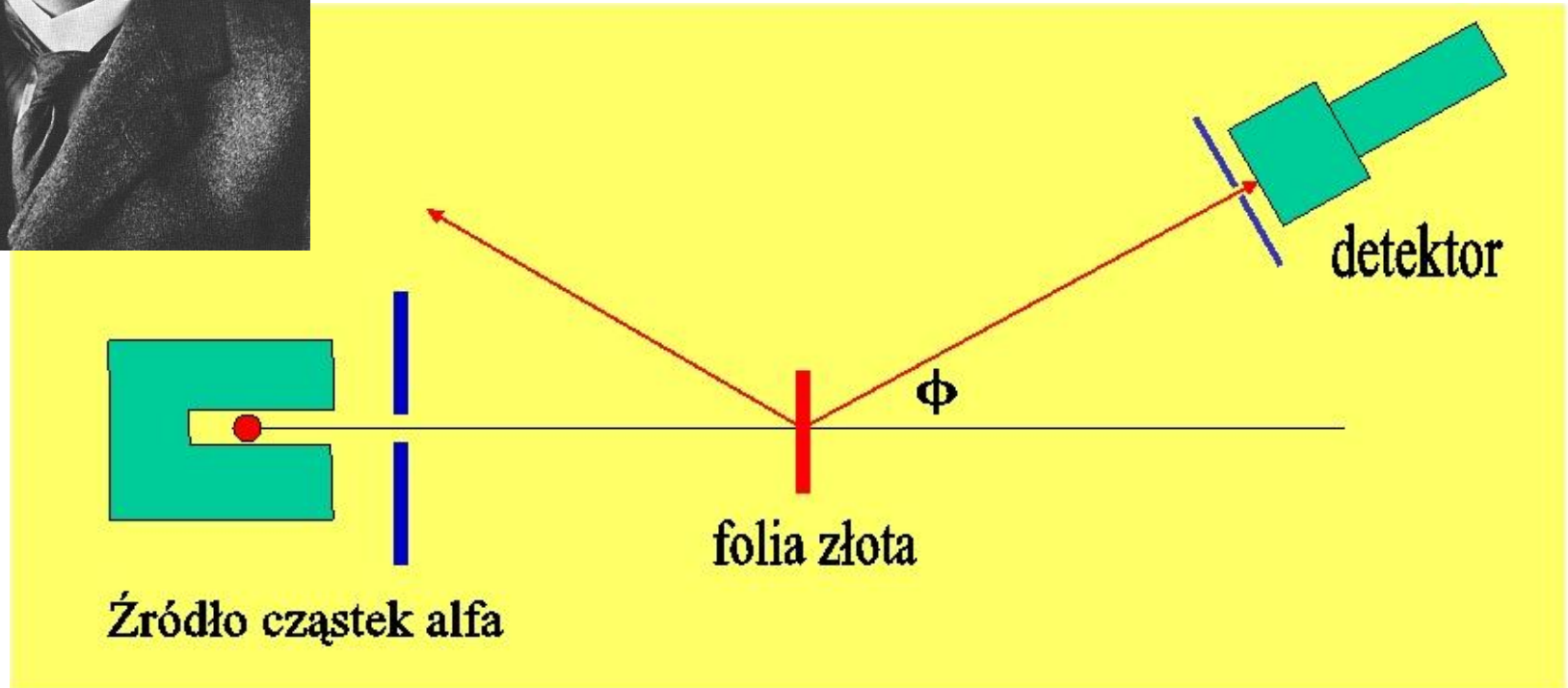

Odkrycie jądra atomowego

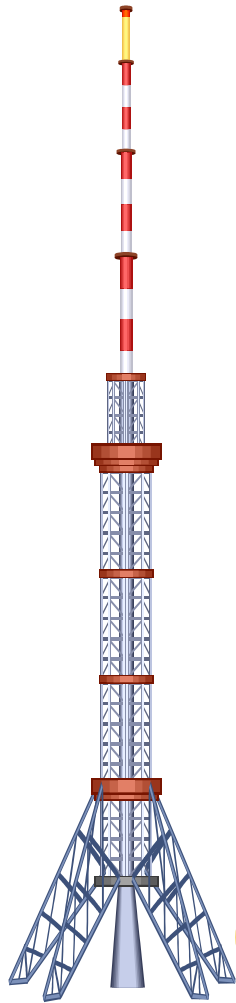

Odkrycie jądra atomowego

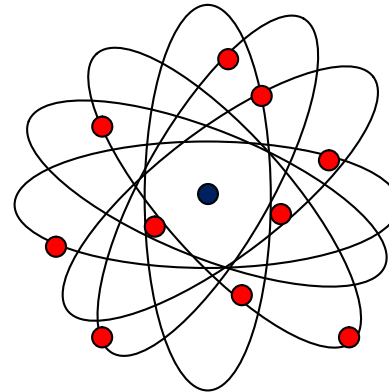
Przykładowe bezwzględne wartości promieni jąder atomowych to: $R(\text{He})=2 \text{ fm}$, $R(\text{Mg})= 4 \text{ fm}$, , $R(\text{U}) = 7,5 \text{ fm}$, $\text{fm}=10^{-15} \text{ m}$.

Rozmiary atomów i jąder

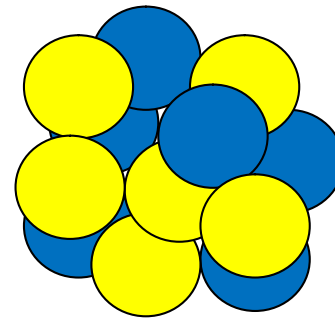

$\sim 10^2 m$

$\sim 10^{-2} m$

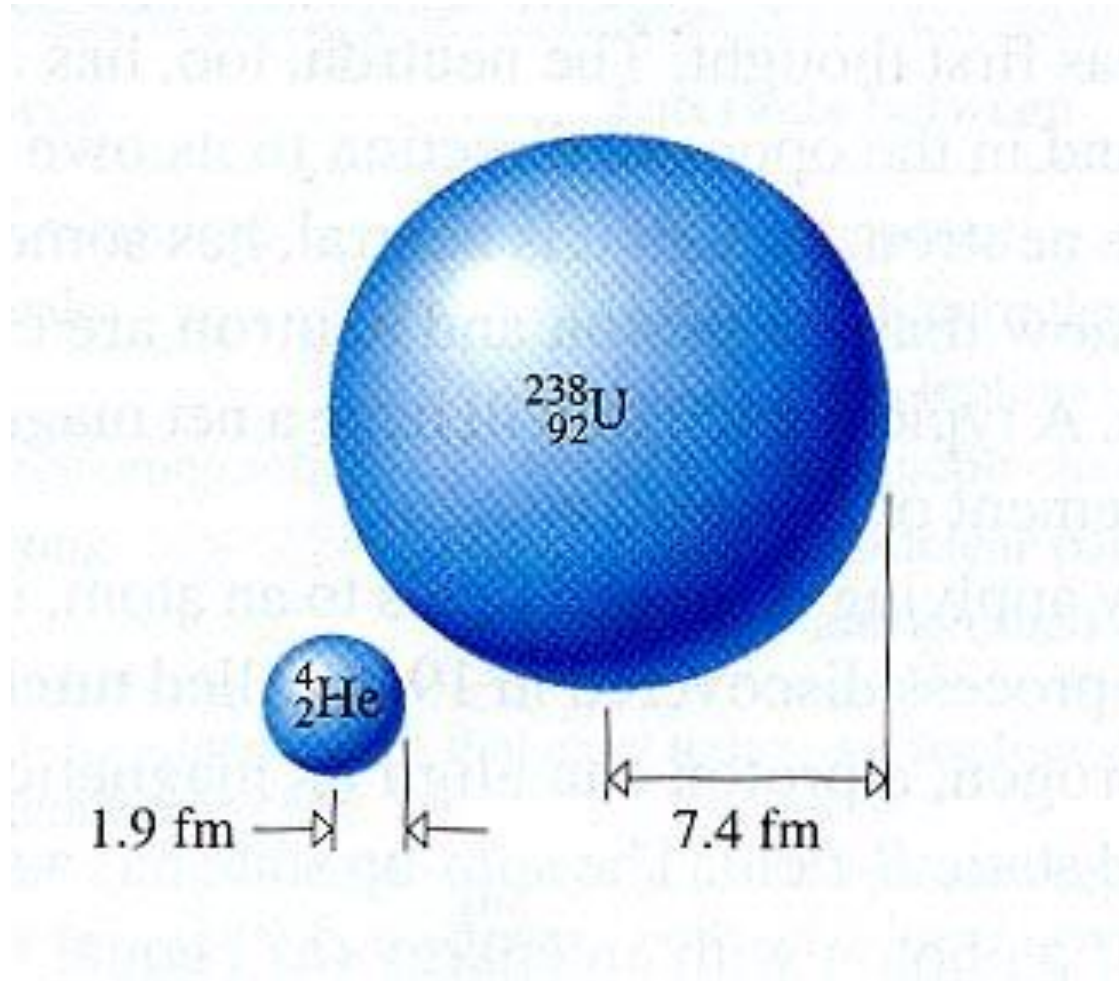

$\sim 10^{-10} m$

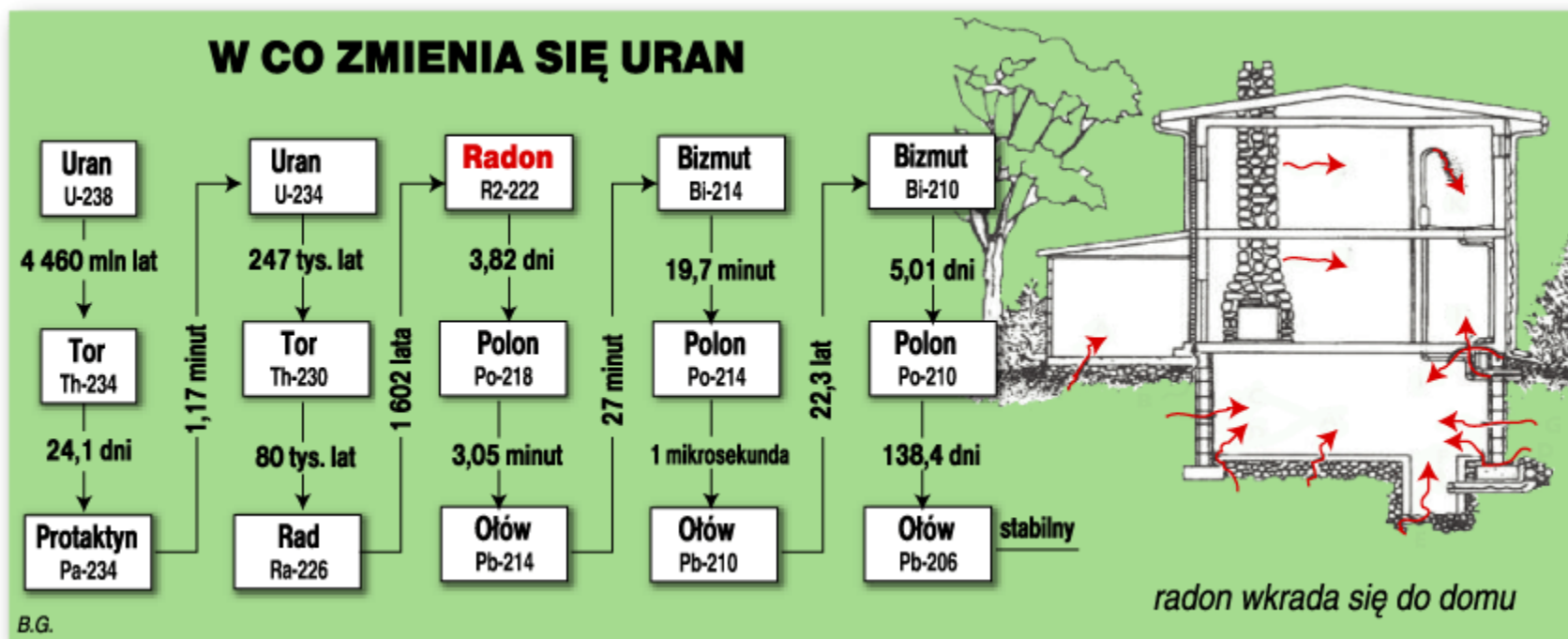

$\sim 10^{-14} m$

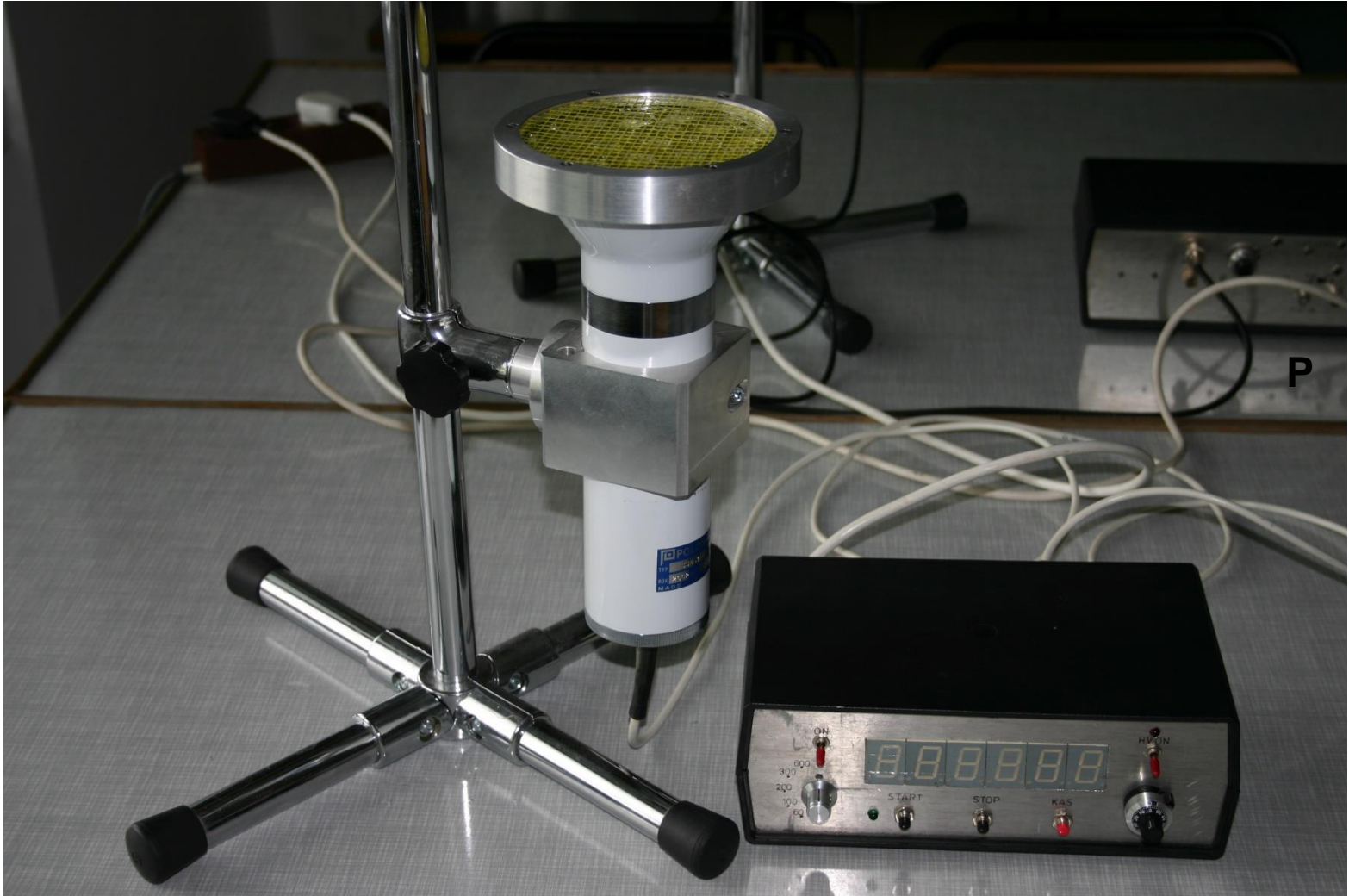
Przykład rozmiarów

Radon - element szeregu rozpadu promieniotwórczego uranu

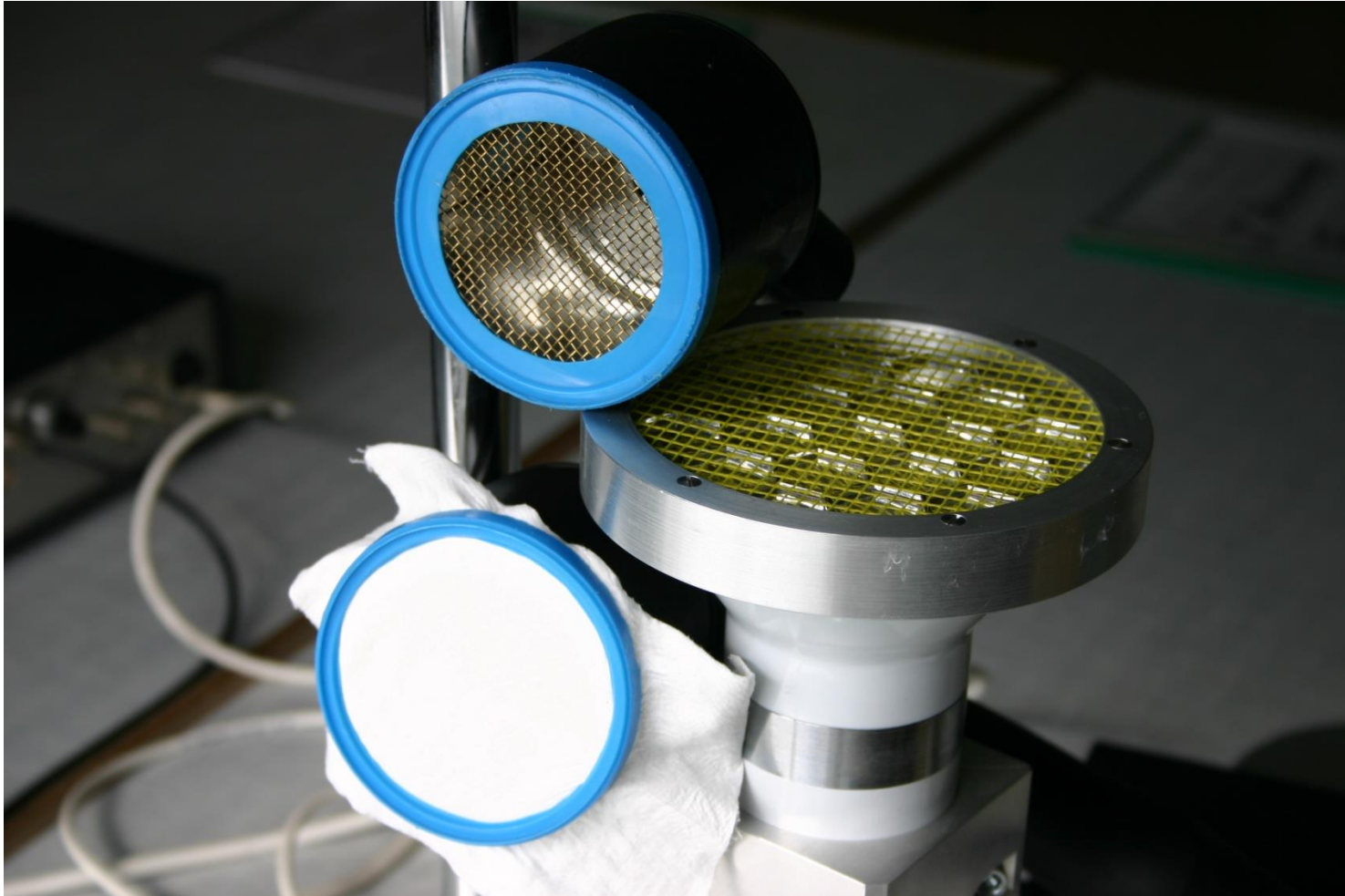

Aparatura

14-03 2019

Aparatura

Czy bać się awarii elektrowni atomowej?

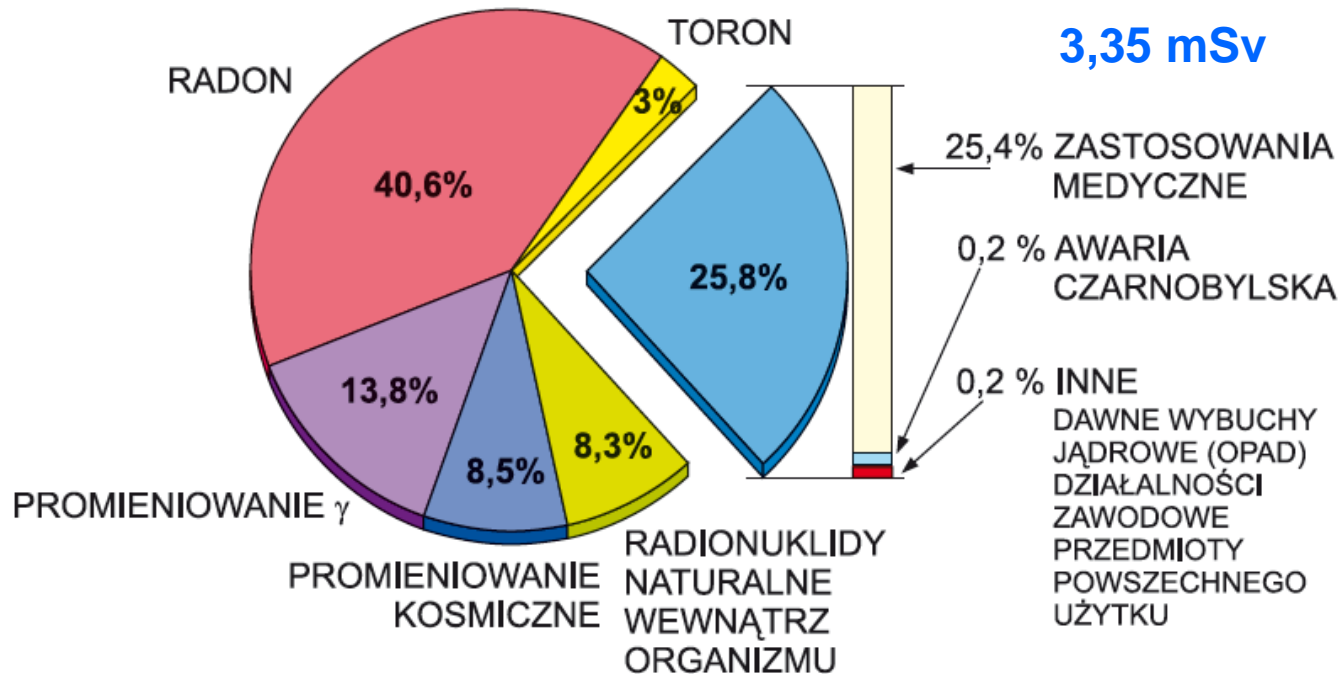
**Niczego w życiu nie należy się
bać, należy to tylko zrozumieć.**

**Maria Skłodowska-Curie
(1867-1934)**

Źródła i wielkość narażenia w Polsce

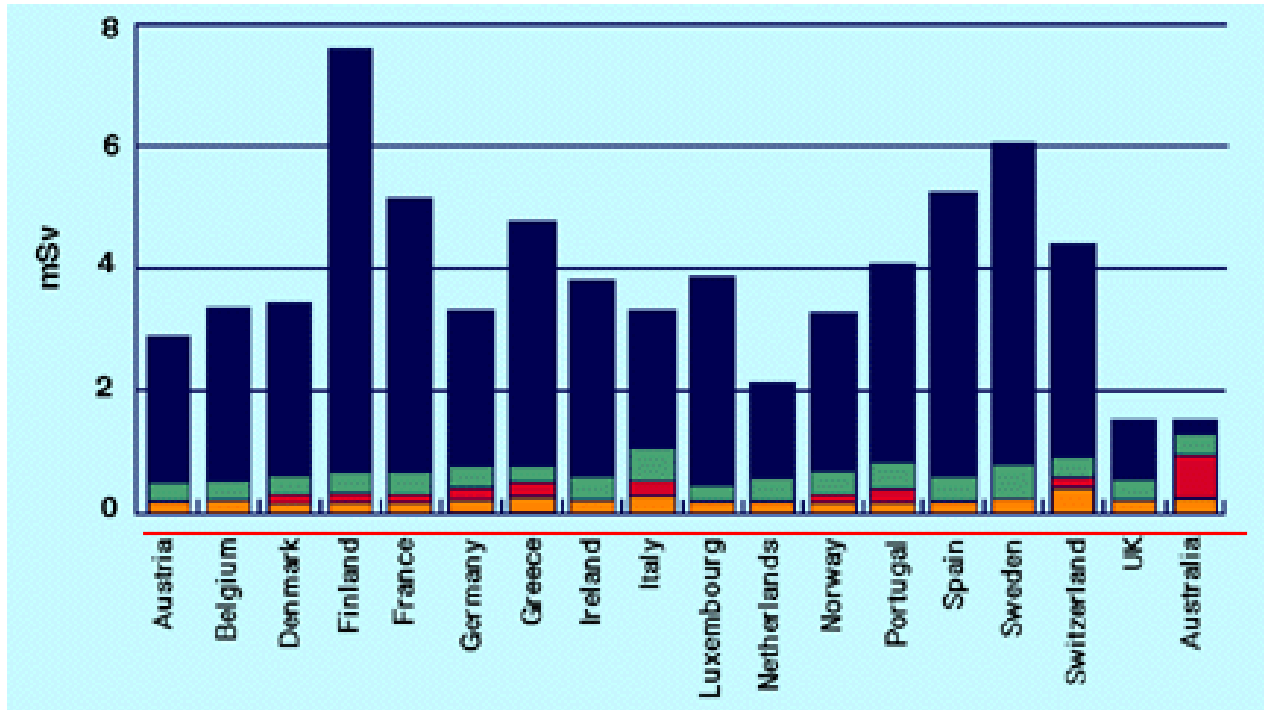
ŹRÓDŁA NATURALNE **74,2%** (2,486 mSv)
PROMIENIOWANIE OD ŹRÓDEŁ SZTUCZNYCH
(W TYM W MEDYCYNIE) **25,8%** (0,866 mSv)

0,25 μ Sv/h

Źródło: Raport PAA, Warszawa 2015

Wielkość narażenia na świecie

■ promieniowanie kosmiczne

■ promieniowanie gamma w pomieszczeniach

■ promieniowanie gamma „na powietrzu”

■ radon

Radon

- symbol Rn, $Z=86$;
- bezbarwny i bezwonny gaz;
- główne źródło promieniowania jonizującego na Ziemi;
- izotopy ^{222}Rn , ^{220}Rn i ^{219}Rn ;
- izotop ^{222}Rn i produkty jego rozpadu są źródłem 40% promieniowania jonizującego, na jakie jesteśmy narażeni

Gdzie jest radon?

Aktywność radonu (w Bq/m³) w naszym otoczeniu - dane orientacyjne .

Miejsce pomiaru	Aktywność [Bq/m ³]
powietrze przy gruncie	10
wietrzony pokój	40
pokój zamknięty	80
piwnica	400
pieczara	10000

Co czytać?

<http://archiwum.wiz.p>

ZBIGNIEW P. ZAGÓRSKI, BAĆ SIĘ RADONU?
Artykuł pochodzi z "Wiedzy i Życia" nr 8/1997

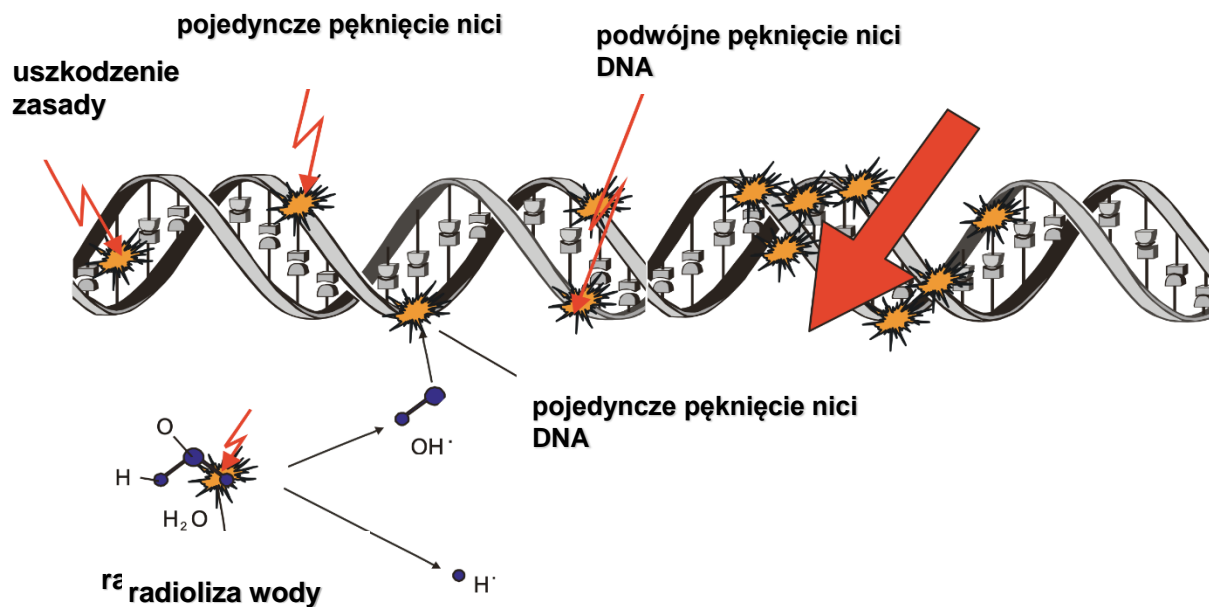
ZBIGNIEW JAWOROWSKI,
DOBROczynne PROMIENIOWANIE
Artykuł pochodzi z "Wiedzy i Życia" nr 3/1997

ZBIGNIEW JAWOROWSKI, RADON I RAK
Artykuł pochodzi z "Wiedzy i Życia" nr 4/1998

Uszkodzenie DNA

promieniowanie X, gamma, beta

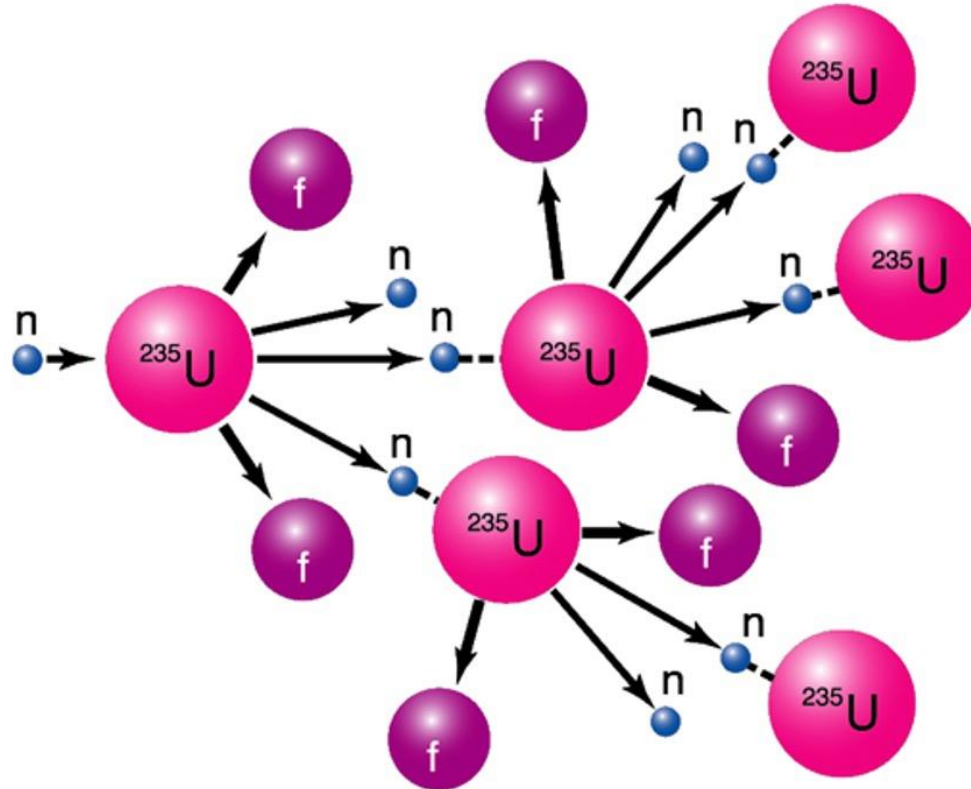
cząstki alfa, protony, neutrony, itp.

Częstość uszkodzeń DNA

Rodzaj uszkodzenia	Liczba uszkodzeń spontanicznych powstających w komórce w ciągu 1 godziny	Liczba uszkodzeń indukowanych w komórce przez dawkę 1 Gy
Pęknięcie obu nici DNA (DSB)	mniej niż 1	40
Pęknięcie jednej nici DNA (SSB)	5000	1000

Łańcuchowa reakcja rozszczenia

Źródło: Encyklopedia powszechna PWN

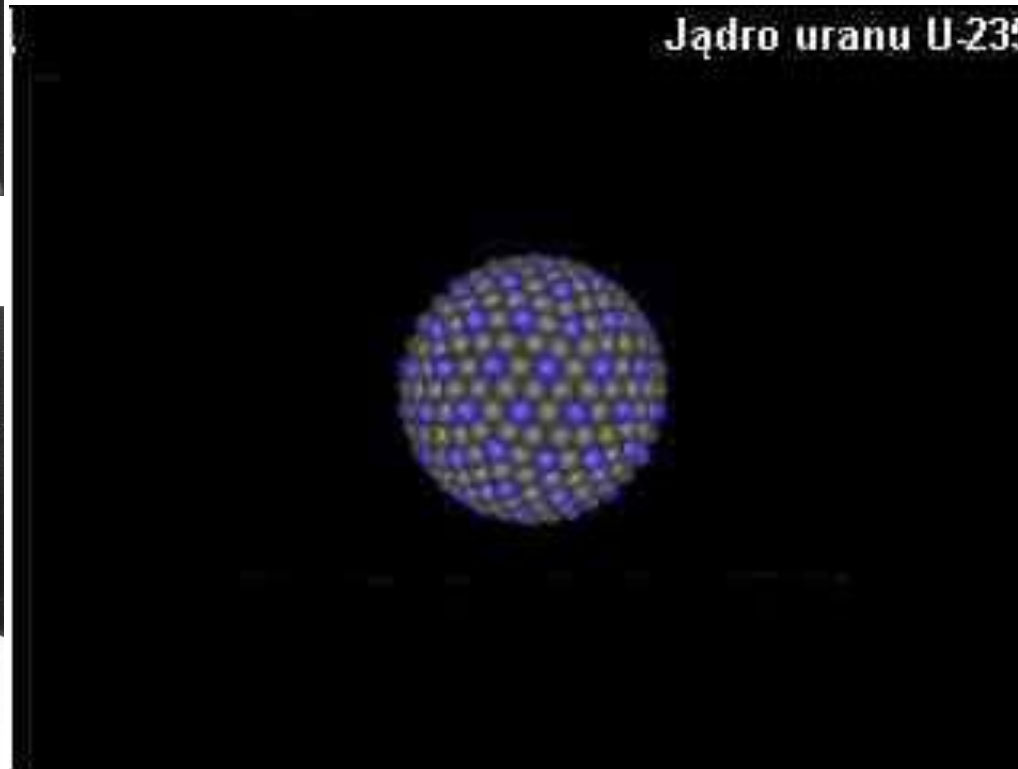
Odkrycie reakcji rozszczepienia uranu-235 - rok 1938

Otto Hahn

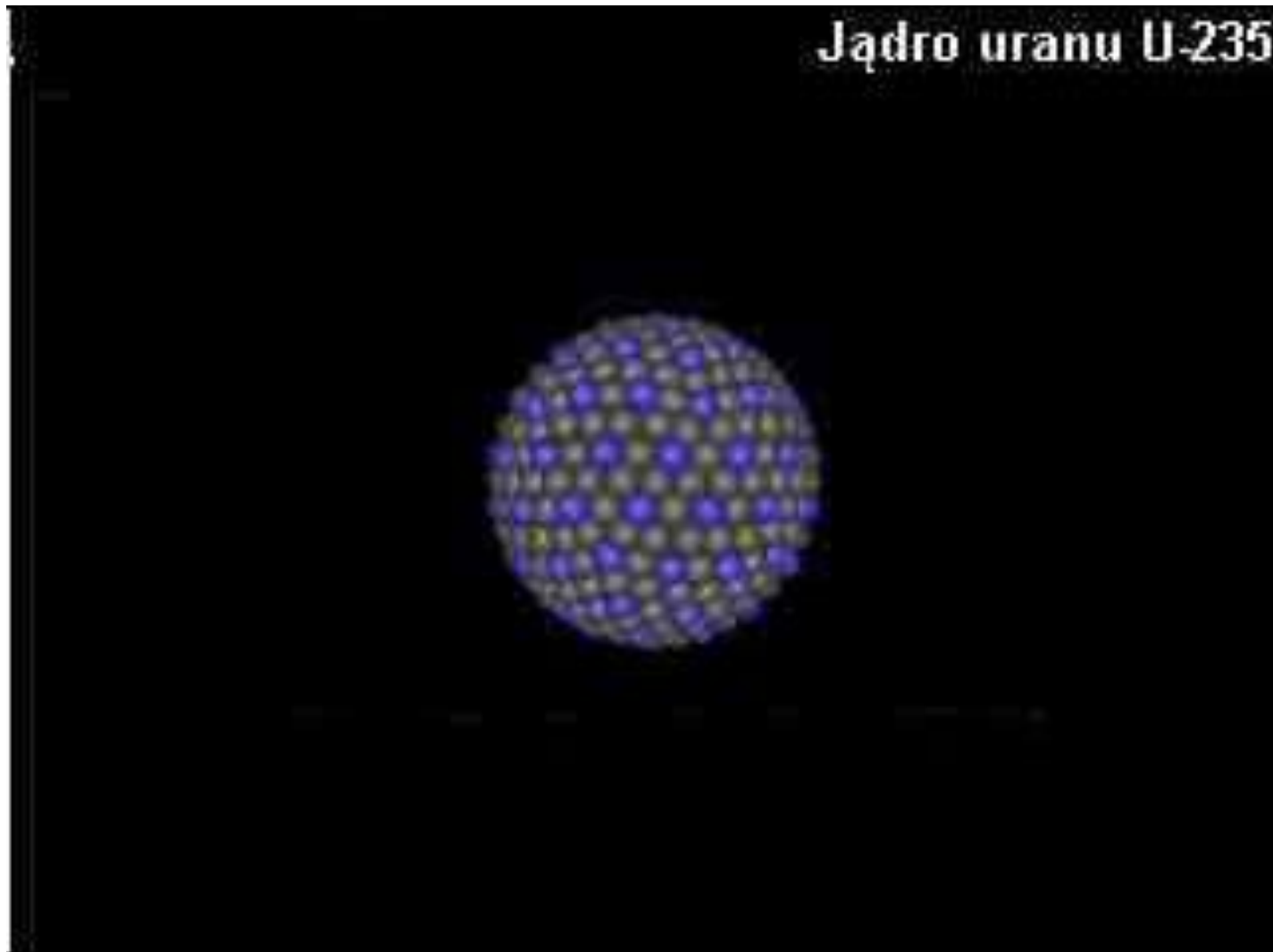

Fritz Strassmann

Lise Meitner

Reakcja rozszczepienia

Spowalniacze i odbiór ciepła

Woda	– H_2O	(pochłanianie na H)
Ciężka woda	– D_2O	(O.K. – koszty)
Grafit	– C	(ciężki, tani)
Beryl	– Be	(drogi)

Pierwszy prąd z energii jądrowej

W sierpniu 1951 roku uruchomiono Experimental Breeder Reactor Number One EBR-1, do produkcji plutonu oraz do badań fizycznych. W grudniu 1951 roku podłączona do obiegu chłodzenia turbina wytworzyła prąd z paliwa jądrowego. Reaktor ten był zlokalizowany w USA w stanie Idaho około miejscowości Arco

Energetyka jądrowa

Jądrowy blok energetyczny

– reaktor jądrowy z turbiną i generatorem

Elektrownia jądrowa

– jeden lub kilka jądrowych bloków energetycznych umiejscowionych na wydzielonym obszarze ze wspólną infrastrukturą techniczną.

**Elektrownia jądrowa
Zaporoże**

Jak działa reaktor jądrowy?

Wszystkie pracujące obecnie na świecie reaktory jądrowe wykorzystują energię rozszczepienia jądrowego.

Aby produkować energię elektryczną, reaktor jądrowy musi:

- utrzymywać łańcuchową reakcję rozszczepienia;
- odprowadzać ciepło powstające w tej reakcji, za pomocą płynu zwanego chłodziwem;
- ciepło napędza turbinę połączoną z generatorem;
- generator wytwarza energię elektryczną.

Jak napędzamy turbinę

Dwie możliwości:

1. Chłodziwo może bezpośrednio napędzać turbinę. Dotyczy to, między innymi, reaktorów z wrzącą wodą (**BWR**). Chłodziwem jest woda. Pod wpływem ciepła z rozszczepień jądrowych woda zamienia się w parę, która napędza turbinę;
2. Ciepło przenoszone przez chłodziwo można przekazywać innej cieczy w wymienniku ciepła, nazywanym wytwornicą pary. W praktyce, tą drugą cieczą zawsze jest woda. Woda ta, zamieniona w parę w wymienniku ciepła, napędza turbinę. Takie rozwiązanie przyjęto w ciśnieniowych reaktorach wodnych (**PWR**). Wszystkie reaktory energetyczne eksploatowane we Francji należą do tego typu.

Uran naturalny a paliwo

0,71 % - U-235, $T_{1/2}=0,72$ mld lat

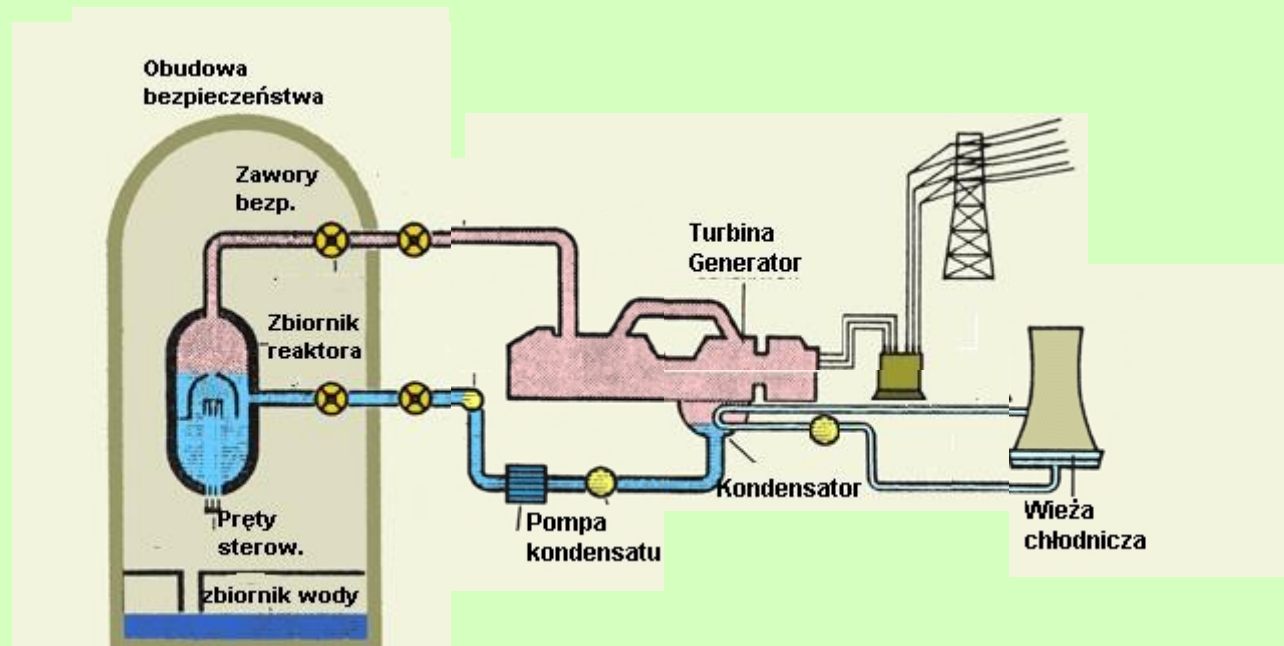
99,29 % - U-238, $T_{1/2}=4,5$ mld lat

0,0055% - U-234 produkt rozpadu U-238

W reaktorze PWR paliwem jest przede wszystkim uran w postaci tlenku, wzbogacony w izotop rozszczepialny U 235 do poziomu 3-5 %. Paliwo umieszczone w zbiorniku reaktora tworzy jego rdzeń.

Elementy jądrowego bloku energetycznego (LWR)

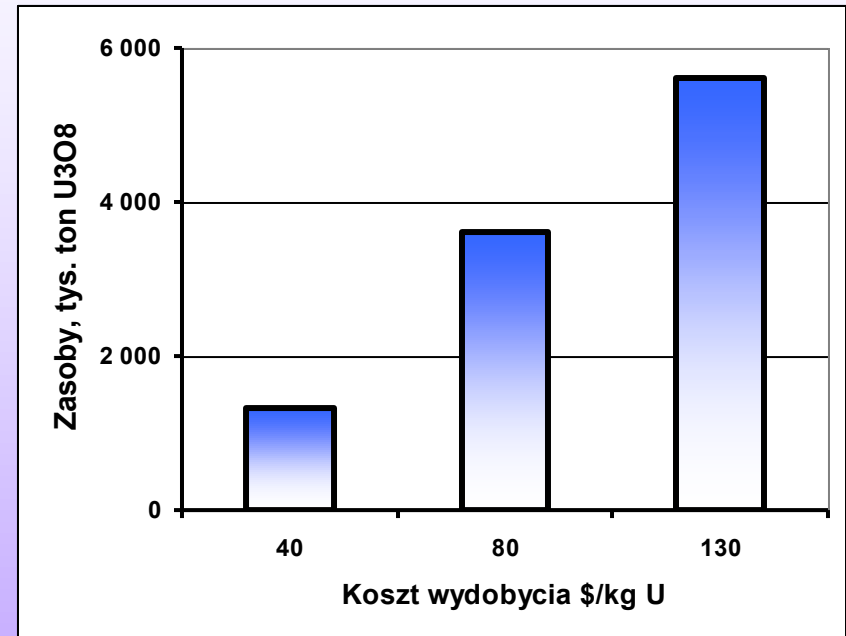
- Turbina parowa i generator;
- Kondensator i układ chłodzenia obiegu wtórnego (skraplacz) ;
- Układ zasilania kondensatem;
- Jądrowy układ wytwarzania pary - reaktor PWR;
- Jądrowy układ wytwarzania pary - reaktor BWR

Wydobycie uranu

Światowe rozpoznane zasoby uranu - mln ton U_3O_8

	<80 \$/kgU	<130 \$/kgU
Australia	1,074	1,910
Kazachstan	0,662	0,957
Kanada	0,439	0,532
Poł. Afryka	0,298	0,369
Namibia	0,213	0,287
Rosja	0,158	0,218
Brazylia	0,143	0,309
USA	0,102	0,355
Uzbekistan	0,093	0,153
Pozostali	0,480	0,526
Ogółem	3,622	5,834

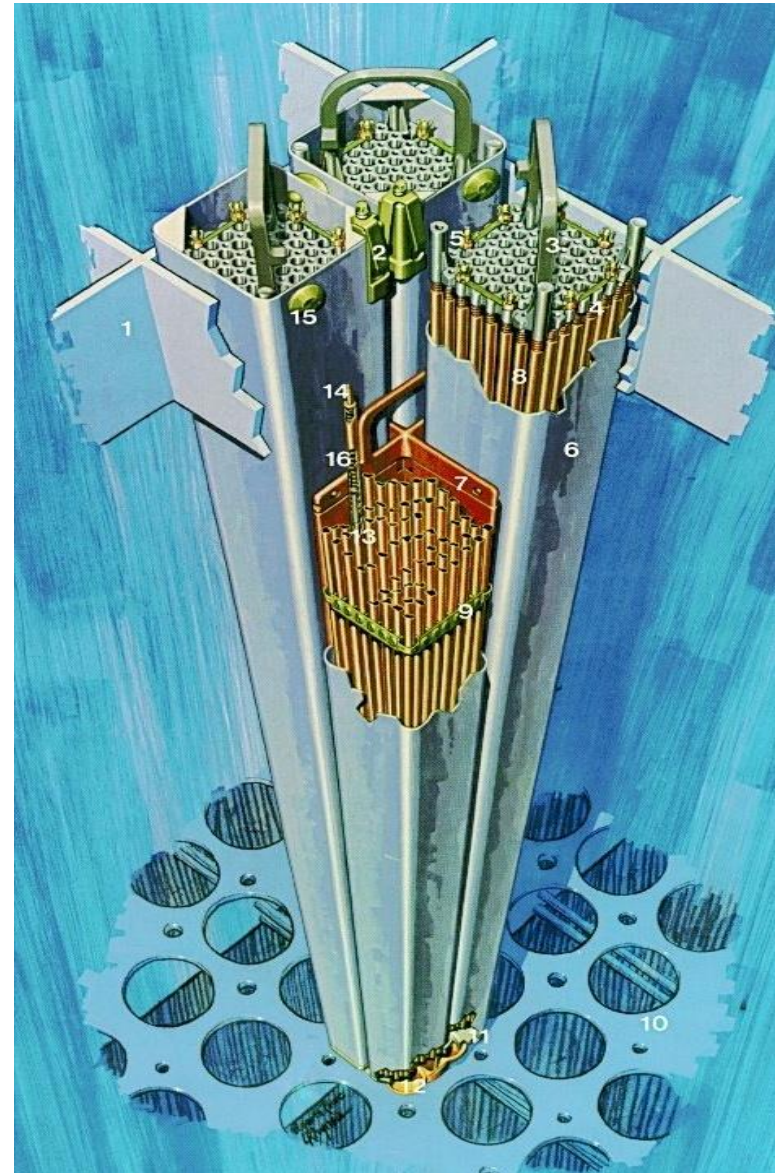
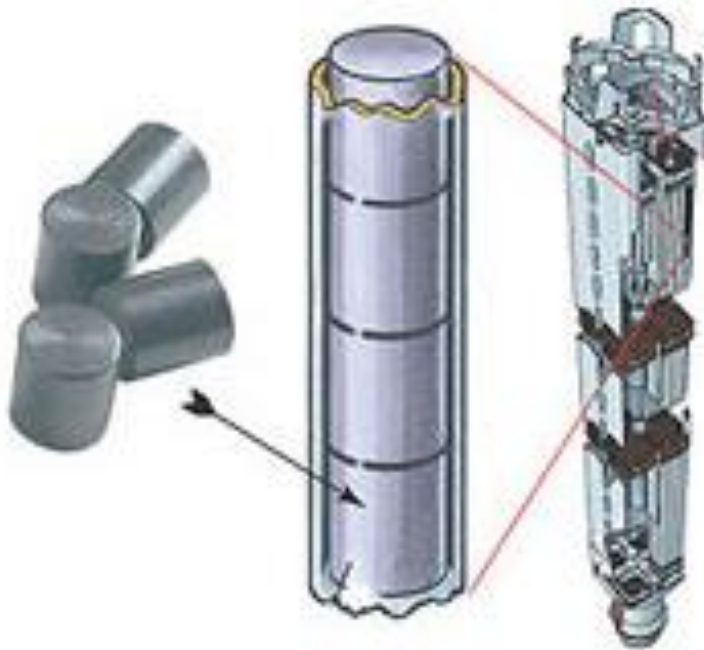

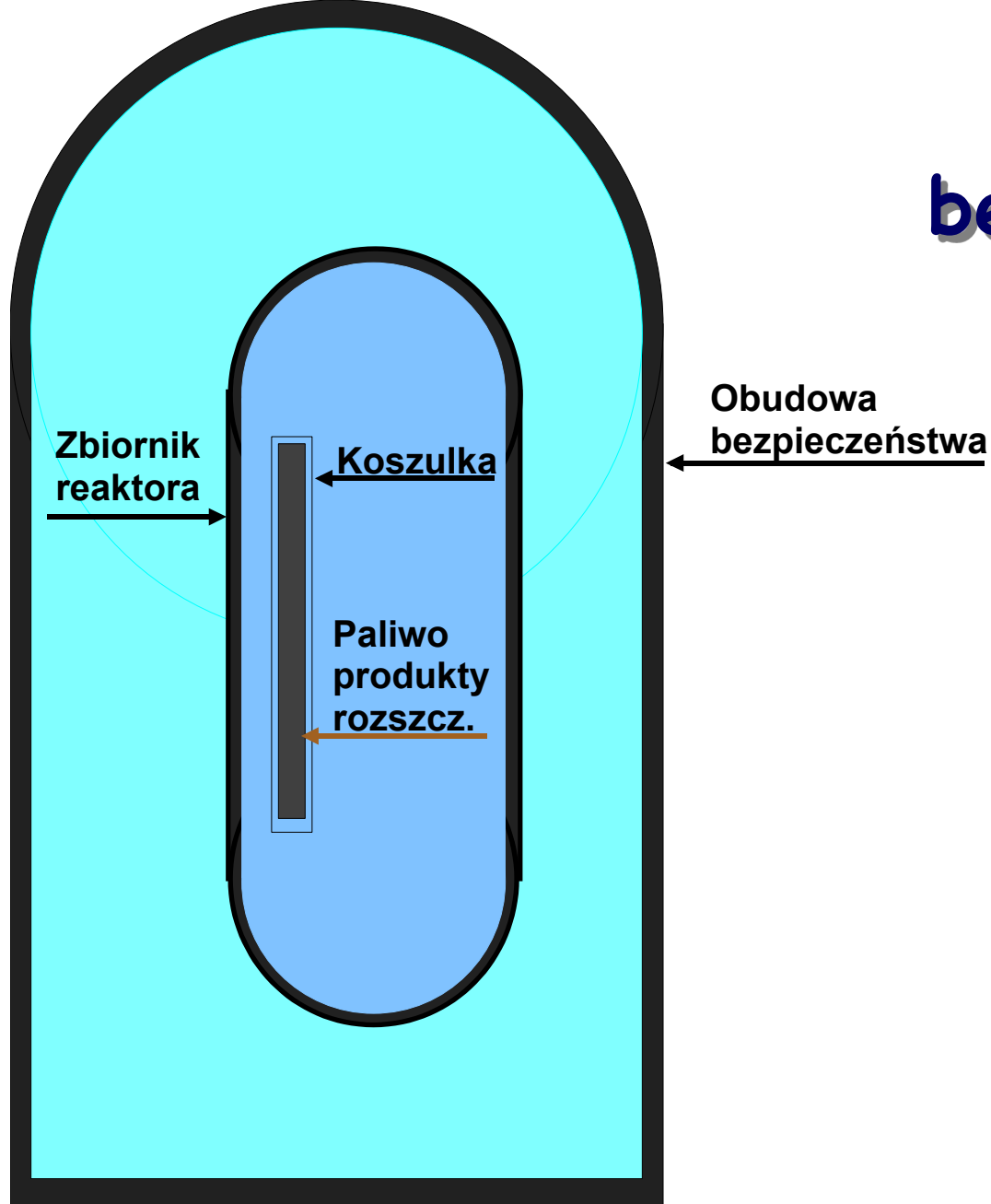
Kasety paliwowe

Temperatura topnienia
Cyrkonu $T=1900^{\circ}\text{C}$

Pręty paliwowe

Bariery bezpieczeństwa

Zbiornik reaktora

**Montaż zbiornika reaktora nr 1 w elektrowni jądrowej w Civaux (Francja).
Copyright AREVA / L. Godart.**

Fakt

12.03.2011

Atomowy strach przed chmurą

22.1.2019

EKOJ - Wykład 14

TVP-INFO 4 marca 2022

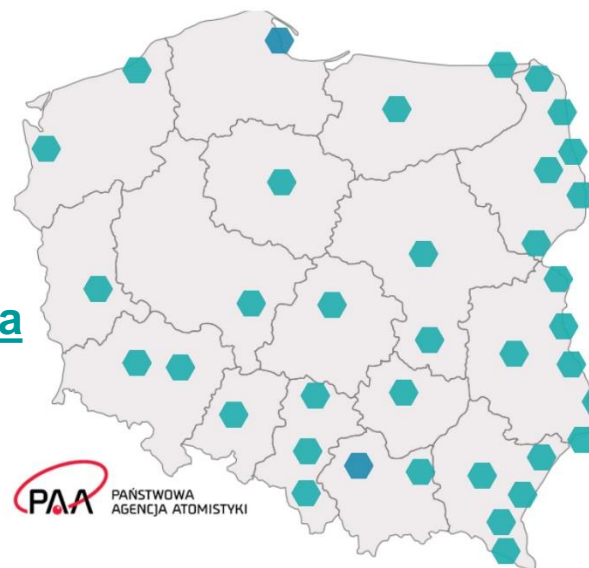

W rzeczywistości: ostrzał elektrowni jądrowej na Zaporozżu

Sytuacja radiacyjna w Polsce

Państwowa Agencja Atomistyki (PAA)

<https://www.gov.pl/web/paa/sytuacja-radiacyjna>

LEGENDA

Moc dawki promieniowania gamma w $\mu\text{Sv/h}$

